

SANTIER DRAMATURGIC

Masa de lucru a dramaturgului este la fel de bogată în neprevăzut ca și cea tradițională, din lemn de brad, a poetului. De aici, și dificultățile istoricului literar, care încearcă să descifreze, în măturile „la zi” ale scriitorilor, tendințele evoluției dramaturgiei contemporane. Pe noi, însă, legați, prin profesie, de actualitate, răspunsurile ne interesează nu în primul rând „sub specia eternității”, ci, mai ales, prin prisma alcătuirii repertoriului unei stagiuni.

Firește, ne bucurăm să desprindem, din cuvîntul citorva dintre scriitorii întrebați, faptul că speciile teatrului tind să se echilibreze, că drama și comedia exprimă tot mai mult conștiința creatorului solidar cu (și implicat în) destinul omului în actuala etapă a construcției societății noastre.

Radu F. Alexandru

După exact un an de lucru, am terminat o nouă piesă — *Saltimbancii*, însumînd aproape zece variante. Timpul necesar scrierii n-ar avea, desigur, prea mare importanță, dacă, subiectiv, n-ar fi încă o dovadă a dificultății cu care am elaborat această piesă. Trei personaje, urmărite pe parcursul a 75 de pagini, nu înseamnă, obligatoriu, o sarcină cu totul ieșită din comun, dacă cele trei fînte vii — și, mai ales, relațiile dintre ele — ar fi și ar rămîne aceleași. Ceea ce în piesă (ca și, uneori, în viață) nu se întîmplă. Și, atunci, m-am văzut prins într-o sinuoasă și obsedantă cursă, ce trebuia să mă ducă spre acea rațiune în virtutea căreia să-i pot înțelege pe cei ce i-am numit Ira, Dumitru și Iulian. Am descoperit rațiunea lor, dar nu sînt de acord cu ea. Pentru prima dată, mi se întîmplă să scriu despre niște oameni pe care nu-i iubesc.

Asta nu înseamnă că nu încerc să fiu alături de ei, în zbuciumul lor.

Cunoscîndu-mi sentimentele față de eroii mei am dat textul, cu oarecare strîngere de inimă, unor oameni de teatru, care, spre marea mea bucurie, l-au descifrat și l-au apreciat în deplină concordanță cu intențiile mele. Dar cei a căror severă judecată și matură înțelegere o solicită eroii mei rămîn, inevitabil, spectatorii.

Acum lucrez, paralel, la două piese: *Mansarda* și *Grăuntele de griu, cînd cade pe pămînt*. Prima, ajunsă într-o fază înaintată, ar putea fi o versiune modernă a legendarului Anteu, cel pentru care contactul cu pămîntul însemna condiția puterii, a vieții. Spre asta aspiră și eroul meu. Un pămînt pe care să poată călca cu încredere, un pămînt care să-i permită, să-l oblige chiar, să uite că l-a trădat odată. *Grăuntele de griu, cînd cade pe pămînt* va fi o dramatizare liberă după romanul, de o factură cu totul specială, al lui Al. Simion. Este o carte cu o puternică tensiune

interioară, de un real dramatism, însușitînd o galeerie de personaje de o tulburătoare frumusețe. Sînt calități pe care sper să le păstrez și în transcrierea pentru scenă la care lucrez.

Ion Băleșu

Pe masa mea de lucru se află, în momentul de față, numeroase piese începute, terminate sau în curs de refacere, plus scenariul de film *Revizorul contabil*, din care nu se știe dacă, pînă la urmă, nu va ieși tot ceva pentru scenă. Piesa, cea nouă, pe care o scriu (comandă specială pentru Teatrul „Bucurări”, se intitulează *Bucurări cit ești în viață* și obligă toate personajele să ia o atitudine tranșantă și hotărîrită în legătură cu un eveniment oarecum ieșit din comun (nu dau amănunte). Unii sînt mai demni, alții, mai puțin demni — ca-n viață. M-am apucat să rescriu, în bună parte, o comedie mai veche (un fel de farsă polițistă) numită *Fantomia* și să finisez o dramă de idei, *Jocul*, în care îmi pun mari speranțe, mai ales în ceea ce privește refacerea prestigiului estetic. E vorba de o înamă și de familia ei, de care este obligată să se despartă. După ce termin toate aceste treburi gospodărești, voi încerca să aleg cele mai reușite piese pe care le-am scris în ultimii zece ani și șase luni, pentru un volum de teatru ce figurează în planul Editurii „Eminescu”. Vor fi cirea douăzeci de bucăți, dacă va vrea cineva să le joace — bine, dacă nu, să rămînă pe hîrtie, ca dovadă că bunăvoință din partea mea a existat.

Totuși, n-ar fi exclus ca, în stagiunea viitoare, să figurez și eu cu ceva în repertoriu. Am știți că la Teatrul Giulești se repetă un text comic cu tematică rurală, care, în bună măsură, îmi aparține. Rămâne de mers și văzut la fata locului.

Lia Crișan

Am scris, în sfârșit, cuvîntul „Cortina” pe ultima pagină a unei piese la care lucrez de cîțiva ani; l-am scris, dar fără euforia pe care o stîrnește de obicei ultima clipă a unei munci îndelungate, și aceasta, din două motive :

Întîi, pentru că „munca îndelungată” a fost în cea mai mare parte a ei o muncă de documentare, de cufundare în istorie, și cufundarea în istorie este captivantă (cu condiția să respiri mereu în prezent, așa cum, cufundîndu-te în apă, scoți mereu capul să trași o gură de aer). Al doilea motiv care a pus frînă euforiei mele a fost acela că am mai isprăvit o dată aceeași piesă, că, prin urmare, am mai trăit o dată emoția acordului final și că, firește, a doua oară e mai potolită această emoție, această bucurie. Mai potolită, dar nu absentă, pentru că sper că de această dată am găsit o cale mai directă, mai netedă și mai scurtă către înțelegerea spectatorului.

Cu această speranță pornesc, deci, în această dimineață, să-mi depun din nou piesa la secretariatul literar al Teatrului Național, cu care am contract.

Piesa se cheamă *În drum spre casă* și este dedicată orașului București. O acțiune prezentă determină, printr-o serie de asociații mai mult sau mai puțin subiective, o acțiune din trecut. Împletirea lor demonstrează, sau cel puțin își propune să demon-

streze, coeziunea strînsă dintre aceste două ipostaze ale veșniciei, atunci cînd liantul este o idee perenă, cum este, în cazul de față, ideea de *libertate*.

Istoria Bucureștilor exprimă, reflectă, sintetizează și simbolizează istoria luptei poporului român pentru libertate. Este „drumul spre casă” pe care-l parcurg personajele piesei și pe care, într-un moment-limită, de suspendare între viață și moarte, îl reconstituie, îl reîtraiește, mai bine zis, unul dintre personaje. Dar, „drumul spre casă” este în același timp și devenirea pe plan etic a acestui personaj, devenire pe care o împrejurare ieșită din comun o precipită făcînd posibile mutații care, într-o curgere firească a timpului, s-ar fi petrecut mai lent. Timpul se concentrează aici la maximum, devenind o energie capabilă să schimbe o mentalitate bine hrănită de rutină, de o diformitate profesională, de puțin divresc și de puțin paseism, care și are rădăcinile într-un romantism întîrziat, pentru că, la vîrsta biologică a acestui gen de romantism, personajul-subiect n-a avut timp pentru el.

Însălînd o serie de momente importante din istoria Bucureștilor, piesa a ieșit, bineînțeles, mult prea lungă; am mai concentrat-o și a rămas doar prea lungă; am scurtat-o din nou și acum este, în sfârșit, doar lungă (după părerea „beneficiarilor”, pentru că, în ce mă privește, consider dimensiunea ei firească și necesară). Concentrarea a fost grea, nespuse de grea, am renunțat la scene care-mi erau dragi... Dar sacrificiul m-a apropiat și mai mult de unul dintre personaje, și el angajat într-un sacrificiu, într-un sacrificiu mai mare, de prinderea de o mentalitate, de un habitus, de un ritm de viață, renunțarea la vechiturile din conștiință. Renunțare inevitabilă, inerentă progresului, dar nu întotdeauna, și nu pentru toți, ușoară.

Dar dezvoltarea etică despre care vorbeam nu este numai individuală, ea cu-

prinde, în drumul ei, și categorii, noțiuni generale cum ar fi, de exemplu, noțiunea de eroism. Aceluiași personaj, despre care am vorbit mai sus, i se pare că societatea modernă, prin intensitatea solicitării pe alte planuri, pentru satisfacerea unor nevoi imediate, exclude eroismul, dar faptele din piesă îi demonstrează că această noțiune s-a îmbogățit, că eroismul nu mai este o stare excepțională, că „astăzi eroii nu mai stau călare pe monumente”, cum îi ripostează un alt personaj, ci „umblă lingă noi pe stradă, beau bere cu noi, ne aprindem țigările de la ei”.

Cît despre mesajul piesei, este cum nu se poate mai simplu : să apărăm și să ducem mai departe acea flacără care a licărit, întîi timidă, și care a crescut mereu în decursul istoriei, o dată cu dezvoltarea conștiinței noastre naționale, acea lumină care ne-a călăuzit mereu, în drumul nostru spre casă, și care este dragostea de libertate...

Mircea Radu Iacoban

În sfârșit, am isprăvit scenariul unei comedii cinematografice. Tema : etica și echitatea în sport. Ambiționar de semisuccesul (ca să nu spun semieșecul) piesei *Fotbal*, am reluat un fir din țesătura intrigii, unul singur și, împreună cu regizorul Andrei Blaier, am desenat cîteva personaje. Am construit o istorioară, am imaginat un cadru general pitoresc și amuzant. O înfrîngere — vrea să spună scenariul nostru, încredințat Casei de filme nr. 4 — poate fi mai frumoasă și mai emoțio-

nantă decât cea mai scilipitoare victorie. (Sper să n-avem parte, la întâlnirea cu publicul, de o... înfrângere, oricât de frumoasă și de emoționantă !)

Termin postfața unui volum de teatru ce cuprinde piesele *Reduta*, *Simbătă la Veritas*, *Fără cascadori* și *Noaptea*. De ce o postfață? Un asemenea *appendice* este merit, în intenția mea, întâi să deslușească temeiurile unor piese inspirate din istoria noastră și, în al doilea rând, să depună mărturie (trăim, nu-i așa, un moment al *confesiunilor*!) în legătură cu drumul spre teatru al unui autor care, spre deosebire de unii dintre iluștrii săi confrați, este împodobit cu înfirmitatea de a nu ști (și a nu putea) să se bată pentru scrierile sale. Va fi, deci, o privire asupra lumii teatrului dintr-un unghi inedit — fiindcă mai toate lucrările cu caracter memorialistic ostensesc să înfățișeze un crinčen „care pe care”, angajat între scriitor și cei din fierbinția lui vecinătate. Nu-mi propun, doamne fereste, să susțin cauza vreunei piese întimpinate cu cine știe ce rictus al criticii: istoria ne învață (ce frumos sună: istoria ne învață!) că asemenea tentative sînt, „din plecare”, sortite eșecului. Ce s-a ales din *Mioara*, după strălucitoarea pledoarie a lui Camil Petrescu? Cele 100 de pagini din „Fals tratat pentru uzul autorilor dramaticei” n-au izbutit să deturneze destinul unei piese eșuate... Dealtfel, într-o deplină edificare a cititorului, fiecare text va fi însoțit de extrase din presă — inclusiv, desigur, din cronicile defavorabile respective piese.

Peste cîteva zile urmează să-mi apară, la Editura „Eminescu”, un volum intitulat „Razna prin trei continente”. Cîteva capitole ale cărții sînt dedicate teatrului de pretutindeni.

În fine, nu fără o strîngere de inimă, mă pregătesc să revin la domeniul care m-a lansat: teatrul de actualitate. Voi termina o comedie tristă, luminoasă, lirică, suavă, optimistă și așa mai departe...

Vasile Nicorovici

De obicei, un șantier de creație este enunțat prin prisma dubitativului „poate”; pe cînd eu, de astă dată, prefer să-l așez sub semnul condiționalului „dacă”, demers care, în ceea ce mă privește, este, cum se va vedea, perfect justificat.

...Așadar, lucrez la un volum de *prozo-poeme*, care ar putea deveni, cu ușurință, o succesiune de secvențe dramatice — așa cum a și fost gândit inițial — pentru a evoca un întreg univers, concretizat, potrivit variantei lungi a titlului său, prin: „obiecte, ființe, plante și insecte, precum și prin cuvinte sublime, tertipuri și altele, „ejusdem farinae”. Prozo-poemele au, de fapt, o construcție dramatică, întrucît se bazează pe o desfășurare conflictuală; încît obiectul, ființa, planta sau insecta se definesc nu prin descripție statică, ci în acțiune semnificativă, pe plan etic și politic.

Meditez la un roman ce ar putea să devină și o piesă (dacă...), despre viața și moartea arhitectului Apollodor, constructorul podului de peste Danubius. Tema mă preocupă încă de cînd am scris cartea „Porți”, cu intenția de a înfățișa istoria, nu doar ca un permanent conflict armat, ci și ca pe o activă făptuitoare de opere civilizatorii, opere oare, de altfel, stau și la temeiul apariției noastre ca popor nou, în acest binecuvîntat colț al

continentului european, avîndu-se în vedere, mai ales, sorginta noastră latină.

În fine, intenționez să scriu un roman sau o piesă despre un mare generos, un mare cavalier contemporan, care nu se întreabă, atunci cînd se dăruiește, dacă pierde sau câștigă; despre, în fine, acel „mare fraier”, cum îl denumesc ceilalți, așa-numiții „șmecheri”, cei care trag mereu la câștig, dau din coate să apuce locurile din față, și chiar le ocupă, nu atît din nevoia de a parveni, cît din teama de a nu „pica de fraieri”. Dar... Dar nu e cazul să povestesc acum subiectul, ci să lămuresc, în fine, acel enigmatic „dacă”...

Fiindcă toate acestea se vor putea împlini — în favoarea piesei de teatru și nu a prozei sau a prozo-poemului — dacă piesele pe care le-am scris, le-am publicat, mi-au fost achiziționate, validate, deci, în mod oficial (în speță: *Dansul urșilor*, *Coloana vertebrală*, *Căsătorie prin calculator*), vor vedea, cum se spune, lumina rampei, vor căpăta, cum spune un ilustru dramaturg, sufragiul publicului spectator. Nu-l ridic pe acest dacă, doamne fereste!, din teama — incriminată mai înainte — de a nu pica de fraier. Dar un autor de teatru, oricît de generos și de dezinteresat, ar fi, trebuie și el, săracul, să trăiască și, atunci cînd scrie pentru piața literară, care se supune legii valorii (economice — n.b.), e silit să opteze, în funcție de aūt de neobiectivul (în aparenta lui obiectivitate) joc al cererii și al ofertei, și care se impune cu asemenea autoritate, încît până și cei în drept să aibă ultimul cuvînt s-au deprins, de la o vreme, să-l evoce cu smerenie. Într-adevăr, *dacă* asta e un personaj foarte interesant. Și, ar merita și el o piesă, dacă, chei!, scriind-o, n-ai da, din nou, tot de un *dacă*...

De cînd mă știu, stă Cুমাত্রা și mi se uită peste umăr. Bineînțeles, nici nu-mi trece prin minte să întorc capul și s-o poftesc cu o întrebare. Nu de alta, Cুমাত্রা asta cheală îmi este foarte bine cunoscută. O știu, nu știu de unde, și-i cunosc năravul, nu știu de cînd. Ba știu și de ce se tot chiorăște prin hîrțile mele! Nu, ferească Dumnezeu, pentru că ar interesa-o ce tot moșmondesc eu acolo, negru pe alb... Veche cit lumea, prea le știe pe toate ca să se mai sînchisească, cumva, de cuvîntul meu sau al altuia. Numai un lucru nu conținește s-o uimească, la această ciudată semînție cu instinctul previziunii, și să-i stîrnească curiozitatea: credința asta încăpățînată, rezistentă, adică, la orice argument, că, începînd a smîngăli o literă, i se va da destul timp să aștearnă tot cuvîntul.

Am cunoscut oameni care, cu un ceas înainte de a muri, mai plănuiau încă în fel și chip: să călătorească, să-și facă grădina, să-și deie o haină la cusut... Bietul taică-meu, în ziua morții, își dorea un basc, să-l poarte prin casă în chip de scufie, și niște pîslari călduroși: „Că, pe la noi, măi băiete, știi și tu, iernile sînt geroase și lungi.“ I-am cumpărat în ziua aceea ce-și dorea el mai mult și, de cite ori, de atunci, încep cite o lucrare și mă întreb cînd îmi va fi dat s-o mintui, mi se năzar, împărăcheați ca pentru nu știu ce călătorie etern circulară, bascul și pîslarii latei.

Nu, nu cred că în apucătura asta, de a plănui mereu, chiar și pe pragul morții, e vorba de o oarecare iluzie iscată de instinctul incontrollabil al vieții: bănuiesc, mai degrabă, că e vorba de un reflex educat de o lungă experiență a speciei: o experiență care, la nivelul individului, se manifestă în credința, chiar dacă uneori

nițel confuză, că lumea nu sîrîștește cu nici unul dintre noi. Plănuim, adică, nu numai pentru că un plan ne dă sentimentul existenței, ci, mai ales, pentru că ne dă sentimentul continuității.

Pentru un artist, a plănui înseamnă, totuși, ceva mai mult decît a-și proiecta ființa în viitor. A plănui înseamnă, în fond, a selecta, din magma nediferențiată a dicționarului total, cuvîntul magic care cheamă la viață o imagine semnificativă: opera austeră. Ceea ce se numește, curent, cu o terminologie împrumutată din câmpul vieții industriale, „șantier literar“ nu e, cum își închipuie cite unii, un ansamblu mort de lucrări în diferite stadii de elaborare, ci, de fapt, un complex viu de reprezentări, de relaționări, de impulsuri, de năzuințe, de intenții, ne năluciri, de însemnări, de ciorne, ba chiar de opere finite. Căci, la masa de scris a poetului e simultan prezentă toată lumea efervescentă a imaginarii lui. În sensul acesta, de pildă, imensul fragmentarium rămas nu de pe urma unui poet nu este echivalentul exact al unui șantier de creație încrămășat la momentul morții; lipsește de aici întreg sistemul de reprezentări și de relaționări, acela care tinde să solidarizeze ideea și cuvîntul, fragmentul și detaliul, și să se exprime într-un întreg finit și august.

Planurile mele? Sînt, cu siguranță, dintre aceia care, decît să vorbească de planurile lor, preferă să pună pe masă o operă. Prefer, adică, să las opera să vorbească pentru mine. Nu vorbește întotdeauna în favoarea mea, pentru că nu întotdeauna m-am priceput să lucrez în favoarea ei. Dar, cel puțin, sînt sigur că nu dezamăgesc pe nimeni și că nu făgăduiesc niciodată mai mult decît pot să ofer.

Dacă trebuie, totuși, să accept, măcar pentru rațiuni de ordin practic, ideea șantierului literar, să vorbesc, în primul rînd, de ceea ce am terminat: un poem dramatic. E un poem crescut în

tainica intimitate a unui roman, și ambele scrieri, ieșite din aceeași rădăcină, își seamănă atît de bine încît regizorul care va voi vreodată să pună în scenă poemul va trebui neapărat să citească romanul. Tema? Toată generația mea — aceea care s-a născut îndată după primul război mondial și a trăit epoca fantastică a celui de-al doilea — a tratat această temă și nu conținește să revină la ea. Și, pe întreg globul, revine cu atîta putere, înelt am început a crede că e mai mult decît o temă: o obsesie. Obsesia luptei îndrîjite împotriva a tot ce e crimă și violență. Cadrul de desfășurare a tragediei mele e, de astă dată, cadrul formal al străvechii legende a pactului cu diavolul, și numai sînta teroare a sfîiilor m-a împiedicat, ani de zile, s-o ofer unui teatru. Nu știu dacă această *Legendă italiană* se va reprezenta vreodată; mă mulțumesc, deocamdată, s-o joc în imaginație, în distribuții ideale, în care numai diavolul îmi apare, invariabil, cu fața lui Beligan și cu glasul lui ușor nazalizat.

În fine, ar merita, poate, să spun cîteva cuvinte despre comedia la care lucrez, măcar pentru că e pe jumătate scrisă, chiar dacă, deocamdată, sînt numai pe jumătate mulțumit de ea. E comedia unei spaime: spaime de revoluție a micului-burghez. Am văzut spaima asta la lucru încă în vremea adolescenței mele și, cu toate că nu întotdeauna i-am priceput exact mecanismele, întotdeauna m-a făcut să rîd. Ce titlu i-am dat? Nici unul. Nu-i chiar un lucru de mirare. Căci, dacă am piese pe jumătate scrise, fără titlu fixat, am și titluri sub care, deși am gîndit întreaga piesă, n-am așternut încă nici un rînd: *Manechinele sau Eros în război*, *Răzburarea unui om sfios*, *Absența...* Titlurile provizorii nu sînt decît etichete pentru idei visate. *Divorțul*, *Praznic cu monștri*, *Întorcerea*, *Menajera*, *Îngerul bătrîn*, *Frica*, *Descăpătînarea și*, acum, *Legenda italiană* sînt titlurile

definitive ale viselor care au luat corp. Oricât de fragil ne e condeul, trebuie, musai, să credem că litera dintru început, abia așingălită, își va afla mereu răgazul să se întregească în cuvânt.

Dumitru Solomon

Seriu și rezervat o comedie a iluziilor, din care se va vedea (dacă se va vedea) cât de precare, penibile și comice (?) sînt tentativele de a parveni fără muncă, fără efort, fără simț al realului. Voi mai scrie, poate, o dezbatere asupra libertăților și limitelor artei, pe care o voi intitula, probabil — în continuare la *Socrate, Platon și Diogene* — *Aristotel*.

Cît de actuale sînt aceste probleme, va rezulta numai din calitatea lucrărilor; nu cred în actualitatea tematică, ci în actualitatea problematică, prima fiind o chestiune de conjunctură, a doua fiind o chestiune de structură; chiar, în al doilea caz, este nevoie nu numai de dexteritate, dar și de conștiință profesională, de etică civică, de adevăr, de idei și, eventual, chiar de talent. Cred că societatea noastră, în efortul ei conștient de progres, nu are nevoie de adevăruri plate, de piese care să îngine zgomotul de fond al vieții, de cărți poștale ilustrate suite pe scenă în ritm de fanfară. Piese care nu strivesc măcar o minciună, care nu dau la iveală, cu efort, cu singe, cu lupte, măcar un adevăr necesar progresului, nu au ce căuta, după modesta mea părere, pe scenă.

Virgil Stoenescu

Cred că, după ce a ascultat cuvîntul plin de înaltă înțelepciune și de adînci semnificații etice și estetice, rostit de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae

Ceașescu, la Conferința națională a scriitorilor, fiecare mînuitor al condeului și-a făcut un serios examen de conștiință.

Fiecare dintre noi a înțeles mult mai bine ca înainte răspunderile grave ce ne revin, mai ales acum, după ce tovarășul Nicolae Ceaușescu a pus în fața breslei scriitorilor, la susmenționata Conferință, o problemă esențială, concretizată în întrebările: „Ce va fi omul nou?” „Ce fel de om vrei să crești?”

Stă în puterea scriitorului să creeze, prin modelele sale literare, un om integru, un om preocupat de perfecționarea lui și a semenilor lui, un om conștient de faptul că solidaritatea socială este condiția dezvoltării unui popor, a statutului său de bunăstare, progres și fericire.

În ceea ce mă privește, lucrez, actualmente, împreună cu Dinu Săraru, la elaborarea unui scenariu de film și a unei piese de teatru după romanul său... „Clipa”.

M-am pregătit, de asemeni, fișele pentru o piesă, a cărei titlu nu l-am găsit încă, dar a cărei problematică se inspiră din preocupările de zi cu zi ale tineretului nostru, aflat în pragul alegerii profesiei, sau, mai bine zis, la începutul drumului pe care și-l va croi în viață.

Am, de asemeni, în sertar, o lucrare mai veche, intitulată *Sentința se dă astăzi seară*, din care n-am terminat decât primul act. Este o piesă ambițioasă, pe care mi-am propus s-o scriu mai pe îndelete, deoarece vreau să fie o dezbatere în stare să suscite participarea largă a spectatorilor, cărora doresc să le argumentez scenic importanța covârșitoare, pentru progresul unei societăți, a respectului filial total și absolut sau, cu alte cuvinte, a dragostei și stimei neștirbite pe care copiii o datorează părinților lor.

Nădăjduiesc că, pînă la mijlocul anului 1978, voi avea puterea și răgazul necesar ca să du la bun sfîrșit toate lucrările menționate mai sus.

I. D. Șerban

Ar putea să pară curios, dar „șantierul meu de creație” va avea ca obiectiv principal, acum, completarea, mai bine zis aducerea la zi a piesei *Și Robinson nu mai e singur...*, piesă înscrisă în repertoriul Teatrului Național încă din stagiunea 1974/1975, și care nu a văzut lumina rampei pînă azi.

Tema piesei — reeducarea prin muncă, într-o uzină, a unui inginer ce comisesse o infracțiune — părea, acum trei ani, o idee îndrăzneată, poate, insolită pentru a fi dezbătută pe scenă. Astăzi, este dezbătută în toată presa, iar scena și personajele sînt prezente, în multe și multe locuri de muncă. Voi căuta să scot și mai mult în evidență omenia noii noastre legislații, preconizată de secretarul general al partidului nostru, în Plenara din iunie 1977 a C.C. al P.C.R.

O altă fațetă a operei de făurire a omului nou este, fără îndoială, și procesul dialectic al luptei contrariilor în formarea conștiinței socialiste. O asemenea problematică am abordat în piesa *Posibile întrebări*, piesă la al cărei final lucrez de câteva luni. M-a interesat, îndeosebi, în această lucrare, nu atît povestea, fabula, cit o glîndirea, în eul personajului principal — a atitudinii înaintate în societate, atitudine reală, nu doar declarată. Socot că n-am greșit înfățișînd în eroul meu discrepanța care persistă încă între idealurile majore ale vieții sociale și cele din viața personală, acestea, uneori, meschine.

O mai veche preocupare de a mea, și anume, tinerii în fața vieții, și-a găsit expresie într-o nouă comedie, intitulată *O fată cu capul în nori*, pe care am predat-o redacției teatrului radiofonic.

Pe aceleași coordonate se înscrie și piesa într-un act *Călătorie în doi* — o dezbatere etică, despre rosturile

tradiției românești a familiei în condițiile societății noastre noi.

Actualitatea nemijlocită a faptelor a fost și este izvorul din care m-am inspirat în toate lucrările mele. Pentru prima oară, voi trata un subiect care face parte din, așa zice, actualitatea permanentă a poporului nostru: lupta pentru a-și păstra ființa națională, pentru a-și apăra libertatea, dreptul la o viață proprie. Este vorba de drama istorică *Eroi din umbră*; e un episod din lupta eroică a poporului nostru în preziua istoricelor bătălii de la Mărăști și Mărășești.

Alte proiecte, alte gânduri... evident, mai am. Unele, într-o fază mai înaintată, altele, în stare incipientă. Despre ele, însă, poate, cu altă ocazie.

Leonida Teodorescu

Lucrez la două lucruri cam deodată, ceea ce, zic unii, ar fi reconfortant.

Primul lucru este, oricât ar părea de curios, o comedie, chiar o comedie. Comedia în cauză se numește *Departamentul X*. E, bineînțeles, o comedie de actualitate, dacă prin actualitate nu înțelegem, neapărat, ultima problemă ivită alaltăieri în tramvaiul paispe și care problemă se și află într-o aprigă dezbateră itebistă.

Al doilea lucru la care lucrez este tot o piesă. Dar, de data asta, nu e a mea, ci a lui Cehov. E o dorință a mea veche — să traduc teatrul lui Cehov și teatrul lui Gogol. Până acum n-a fost să fie, dar, acum, sortii au căzut pe Cehov, mai exact, pe *Unchiul Vanea*. Iar eu mă supun destinului, că altă soluție tot nu există.

Până vor apărea rindurile de față în paginile revistei la care colaborez cu alți sirg, traducerea va fi gata. În orice caz, acum o oră am terminat actul I și l-am început pe al doilea. E o treabă cât se poate de amuzan-

tă. Altfel de amuzantă că, după o săptămână de lucru, îți vijie capul...

Petru Vintilă

De câteva luni și tăcute luni, păstrez în culisele direcției de specialitate o piesă de teatru inspirată din evenimentele din 1907. Textul e definitiv, dar titlul ei nu este încă fixat. Iată cele câteva titluri posibile pe care piesa le mai poartă, încă nehotărâtă: *1907*; *Zăpezi înșingerate*; *Prințul și țărani*, *Măria sa, Țara*.

O piesă intitulată *Arlberg Express* este și ea încheiată, dactilografată, gata să urce pe scenă ca un tren pe linia cu cremalieră de la Hateg. Cam în aceeași regiune se desfășoară și acțiunea piesei, bineînțeles, în zilele noastre, astăzi. E vorba de o haltă necunoscută, Sadova, în zona căreia se află un mare șantier electrohidrotehnic. Opt personaje (cinci bărbați și trei femei), un singur decor (o baracă de seinduri luminată de un „petromax”) și trenul *Arlberg Express*, care, din cauza viscolului, în seara de revelion, este blocat în halta Sadova. O confruntare între opt destine și caractere umane — e suficient spus, pentru a nu divulga subiectul piesei.

Nu scriu teatru pentru diplome și concursuri, ci pentru spectatori, deși, ca să stau strîmb și să vorbesc drept, faptul că *Soimii* n-au întrunit sufragiul eminentului juriu din finală m-a făcut să înghit un nod și-o lacrimă. Ceea ce a scris în „România liberă”, după aceea, Eugen Barbu m-a uns pe inimă cu un pic de miere și m-a îmbărbătat să nu-mi frîng condeiul, ca o spadă, pe genunchi. La ediția următoare a Festivalului național „Cîntarea României” voi fi prezent în competiție cu o piesă de actualitate, poate chiar cu *Arlberg Express*. Oricum, vreau să feli-

sit pentru performanță Teatrul „V. I. Popa” din Birlad, care a ajuns în finală, cot la cot cu alte colective teatrale de prestigiu.

Gheorghe Vlad

Pe masa mea de lucru (sau în sertarele acestora) se află patru piese, unele începute în urmă cu câțiva ani, altele, mai recent, toate, cerîndu-și dreptul la înțietate și, evident, din această pricină, toate, suferind, fiindcă nu mă pot hotărî de care anume să mă ocup cu precădere. Scriu înfiorător de greu și de chinuit (iată un aspect al muncii mele pe care-l dezvălui pentru prima oară în public, deși cine a văzut *Comedie cu olteni* sau *Cu oltencele nu-i de glumit* s-ar putea îndoi); am, de fiecare dată, senzația că bruma de experiență înșușită s-a dus pe apa simbetii, că nu voi fi în stare să duc ceva până la capăt. Dacă stau să mă gîndesc bine, cred că acest sentiment provine din împrejurarea că, oricît te străduiești să mergi în pas alergător, realitatea ți-o ia cu mult înaintea. Transformările ce marchează progresul neconținut al întregii țări, pe multiple planuri, se succed cu atîta repeziciune încît, uneori, rămîi aidoma călătorului ce asistă la plecarea trenului fără a-l putea prinde. Aș zice că dificultatea este, chiar, dublă. Mai întîi, teama că nu ești suficient de ancorat în realitate (firește, atunci cînd îți ancorezi piesa în viața din jurul tău). Apoi, teama că, axînd o piesă pe o problemă de strictă actualitate, în momentul cînd problema nu mai rămîne actuală, cam aceeași soartă așteaptă și lucrarea dramatică respectivă. Asemenea cazuri s-au petrecut multe, și nu numai cu mine. Singurul remediu în stare a da piesei rezistență nu-i altul decît a căuta esențialul, grăuntele de adevăr ce înfruntă timpul.